

Michael Faradays ensamma vila

På Highgate-kyrkogården ligger fysikgeniet Michael Faradays grav öde medan pilgrimerna flockas kring Karl Marx begravning en bit bort.

När det åskar är det säkrast att ta plats i bilen. Slår blixten ned sitter man väl skyddad där. Det beror inte, som man kanske skulle kunna tro, på att bilen har gummihjul. Blixtrars laddning är tillräckligt stor för att övervinna bilringarnas isolerande verkan.

Krönika

Det beror istället på att bilens kaross vid ett blixtnedslag förvandlas till en ihållig elektrisk ledare, och enligt fysikens lagar är hållrummet i en elektriskt laddad kropp avskärmat från kroppens elektriska spänning.

Den som först ledde detta förhållande i bevis var engelsmannen Michael Faraday. Han lät tillverka en 12 fot lång elektrisk ledande kammare, som han isolerade från omgivningen genom att hänga upp den i kraftiga silkesnoddar.

När alla praktiska arrangemang för experimentet var ordnade kröp han själv in i kammaren – Faradays bur – och installerade sig tillsammans med en känslig elektrisk mätapparat. Därefter fick hans medarbetare leda in stark elektrisk spänning i kammarens väggar.

Faradays teorier visade sig riktiga. Han fick inga stötar och mätapparaturen gjorde inga utslag. Kammarens inre var elektriskt avskärmat.

Michael Faraday föddes 1791. Han växte upp i London under enkla förhållanden och började vid 13 års ålder som lärling i ett bokbinderi. Men hans naturvetenskapliga begåvning var så påtaglig att den väckte uppmärksamhet långt utanför bokbinderiet.

Expert åt fyrväsendet

En annan av naturvetenskapens brittiska pionjärer, den 13 år äldre kemisten och blivande professorn Humphrey Davy, såg till att Faraday fick bli assistent vid Royal Institutions kemiska laboratorium.

Det ledde till att Faraday bland annat fick uppdrag som vetenskaplig expert åt det brittiska fyrväsendet och bidrog till att fyrrarnas funktion kunde förbättras. Men det var inte som kemist Faraday blev epokgörande utan som fysiker.

Han upptäckte bland annat den galvaniska induktionen, det vill säga den kunskap som det elektriska batteriets funktion grundar sig, på liksom den magnetiska induktionen, som är det fenomen som får generatoren att alstra ström och elmotorn att gå. Efter är av forskningsarbete

och experimenterande kunde Faraday demonstrera en enkel anordning där änden av en strömförande tråd roterade runt en stavmagnet i en skål med kvicksilver. För första gången hade elektricitet omvandlats till rörelseenergi.

Tio år senare konstruerade den amerikanske fysikern Joseph Henry en riktig elmotor som drevs med strömmen från ett batteri. Ingetdera hade varit möjligt utan Faradays forskning.

Faraday sammanfattade sin rön i skriften *Experimentella försök med elektricitet*. Den studerades med stort intresse av en 21-årig amerikansk upptäckare i vardande, vars namn också gått till historien. Han hette Thomas Edison. Bland de 1 093 patent han fick godkända under sin karriär är glödlampen den mest kända.

Faraday är en av historiens största vetenskapsmän. Elektricitetens fader har han kallats. Hans upptäckter revolutionerade de mänskliga livsbetingelserna. De har givit upphov till en allt stridare ström av uppfinningar. Telegraf, telefonen, glödlamp, elmotorn, förbränningsmotorn, grammofofonen, radion, dammsugaren och så vidare, ända fram till dagens datorer och informationsteknik.

Utän Faraday hade inte den industriella utveckling ägt rum, som befriat stora delar av jordens befolkning från den materiella misärens bojer.

Utän Faraday hade inte den dramatiska industriella utveckling kunnat äga rum, som befriat stora delar av jordens befolkning från fattigdomens, förtryckets och den materiella misärens bojer. Hade Nobelpriset funnits på Faradays tid hade han varit en given pristagare.

Faraday dog 1868 och begravdes på Highgatekyrkogården i norra London. Tjugofem år senare fick han sällskap på kyrkogården av en annan man som också haft avgörande betydelse för mänsklighetens villkor under 1900-talet. En man vars namn har hyllats över hela världen och ingivit miljoner och åter miljoner fattiga och förtryckta hopp om en bättre framtid, trots att några av de värsta brotten mot mänskligheten skedde i hans namn. Han hette Karl Marx.

Till Marx grav hittar man lätt vägen. Dit vallfärdar alltjämt anhängare för att lägga ned friska blommor. Faradays namn känner få längre till, än mindre lägger någon blommor på hans grav.

Människans förmåga att känna igen sina verkliga vänner är begränsad. Skojarna och illusionisterna hyllas desto mer.

AXEL ODELBERG

Straffbart att stöta?

Är spelet mellan män och kvinnor att se som trakasserier? Vem vill ha avkända arbetsplatser, frågar sig Isobel Hadley-Kamptz utifrån Wendy McElroys bok om sexuell korrekthet.

Under de senaste åren har det politiskt korrekta uttagit allt fler institutioner, tidningar och universitet. PC har blivit ett skällsord, men beskriver ett reellt tillstånd. Vad består det då av? Att lägga sig i mitten av åsiktsfloden, inte den allmänna utan den som dikteras oss från kultursidor och andra PC-ism-bastioner. Säg för guds skull ingenting som du inte vet att din kompis på DN eller Expressen också skulle tycka!

Saklitteratur

Wendy McElroy
Sexual Correctness. The Gender Feminist Attack on Women
McFarland, 1996

Den mest högljudda gruppen inom det amerikanska politiskt korrekta etablissemanget består av de så kallade genusfeministerna, vilkas närmaste svenska motsvarighet är stödstrumpona, som dock är mindre extrema och mindre ideologiska i sin retorik.

En av USA:s mest uttalade individualistiska feminist, Wendy McElroy, publicerade i höstas *Sexual Correctness* med undertiteln *Genusfeministernas attack mot kvinnorna*. Här går hon igenom den del av det politiskt korrekta hon kallar det sexuellt korrekta: attityden gentemot sådant som pornografi, sexuella trakasserier, prostitution, våldtäkt och abort.

Maria-Pia eller Robért

Som ung kvinna står man i Sverige idag inför ett val. Antingen håller du med Maria-Pia och känner dig förtryckt av århundraden av patriarkat och anser att chansen till ett värdigt liv finns genom den offentliga sektorn. Eller också anser du med Ahrne-Robért att dina gener lämpar sig för omvårdnad och barnafödande och inte för intellektuellt arbete. Ingetdera lägre attraherar mig.

McElroy visar på ett tredje, liberal alternativ. Hon utgår ifrån det amerikanska 60-talsfeministiska slagordet "En kvinnas kropp, en kvinnas rätt". Eftersom kvinnor äger sina kroppar har de rätt att göra vad de vill med dem. Om de väljer att arbeta inom porrinstrin är det deras rätt, om de väljer att leva i kärnfamilj och vara hemmafruar kan de göra det. En kvinna har rätt att leva sitt liv som hon vill, så länge hon inte skadar någon annan.

Genusfeministerna däremot anser att kvinnor skall göra korrekta val, i enlighet med den genusfeministiska ideologin. Kvinnor som väljer att syssla med porr betraktas som förståndshandikappade och oförmögna att ingå kontrakt. Kvinnor som trivs med en traditionell kvinnoroll är att betrakta som

Det eviga Intresset. Flanören: "Varietén kan dom avskaffa, och Hamngatsbacken kan dom stänga av, men blåsten kan dom fan ta mej inte förbjuda." (Teckning av Axel Törneman, 1902)

mentalt störda av det mångåriga förtrycket. Alltså en kvinnas kropp, men bara ibland en kvinnas rätt.

McElroy går igenom den genusfeministiska rörelsen, dess åsikter och vad den åstadkommit. Slutsatserna är oroande. Hon konstaterar att många av oss känner, att feminismen skapar klyftor mellan män och kvinnor. De flesta kvinnor idag är inte förtryckta och de flesta män är inte förtryckare. Ändå behandlas vi som om vi vore det, vilket alla förlorar på.

De flesta kvinnor idag är inte förtryckta och de flesta män är inte förtryckare. Ändå behandlas vi som om vi vore det, vilket alla förlorar på.

Ta exemplet med sexuella trakasserier. Definitionen för sexuella trakasserier är vid. Känner sig en kvinna illa till mods av vad en man gör, så är det trakasserier, även om det inte upprepas. Att människor betar sig på sätt vi inte uppskattar, är en del av att leva i ett samhälle. Det bör inte vara straffbart att vara uppfostrad! Den som uppför sig illa förlorar ändå på det, eftersom hans arbetskamrater rimligen drar sig för att umgås med honom privat. Konsekvenserna av hysterin kring sexuella trakasserier är översködliga.

Dels skymms sikten för de sexuella trakasserier som faktiskt begås, som att kvinnliga anställda krävs på sexuella tjänster för att få behålla sitt jobb eller fysiskt skadas av chefer eller arbetskamrater. Dels skapas ett allmänt ogynnsamt klimat. Att kolleger inte kan umgås på ett avslappnat sätt utan måste

fundera över om det de säger kan uppfattas som trakasserier, får inte kreativiteten att flöda. Dessutom, och inte minst, är det ett tecken på en strävan att avsexualisera samhället.

Många människor träffas och förälskar sig på arbetsplatsen, vilket leder till tillfälliga eller varaktiga relationer, ofta det senare. Om denna väg till kärlek förbjuds (för det är förbudet det handlar om) skulle det få oanade följder. Var skall folk träffas? På krogen? I så fall lär vi få alkoholproblem. I snabbköpet? Vem vet hur övervikten kan öka när ensamma människor smyger kring hyllorna på ICA för att hitta den rätte och besvinkna går hem med en chipspåse istället för en partner.

Samspel stimulerar

De flesta finner spelet mellan man och kvinna på jobbet stimulerande, både för humöret i allmänhet och för arbetskapaciteten. Sätter jag på mig en kort kjol är det för att jag vill att män skall titta på mina ben och helst tycka att de är snygga. Naturligtvis innebär det ibland att även orevliga män tittar på dem och kanske också kommenterar dem. Det kan vara obehagligt, men är en risk man får ta. Så länge det håller sig till kommentarer.

Förutom att komma med slagord som *Prostitution är en kombination av sex och marknadsekonomi, vilket är du emot?* analyserar McElroy ett fenomen som har kommit att få allt mer betydelse för vanliga människor. Vill vi verkligen att några ideologiskt korrekta feministerna skall bestämma hur vi skall leva våra liv? Vill vi ge staten makt över det mest privata – det sexuella? Jag vill det inte och jag tror inte att ni vill det heller. Fler av oss borde säga det högt.

ISOBEL HADLEY-KAMPTZ